

Krajsovszky Gábor:

100 éve született Erdős Mátyás, volt esztergomi egyházmegyes áldozópap¹

*„Credo videre bona Dómini in terra
viventium - Hiszem, hogy meglátom az
Isten javait az élők földjén.” (Zsolt 26,13.)*

100 Esztendővel ezelőtt, 1908. október 28-án született Dorogon **ERDŐS (GEBHARTER) MÁTYÁS**, mindkét részről német nemzetiségi családban. Iskoláit Esztergomban kezdte, majd a bencés gimnáziumból került ösztöndíjjal Rómába, a pápai Gergely Egyetemre, ahol filozófiát és teológiát tanult, mindkettőt doktori vizsgával zárta. Schmidt Sándor erdélyi származású dorogi bányamérnök fedezte római tanulmányainak költségeit. 1935. október 27-én szentelték pappá Rómában. További két év római tanulmányidő után 1937-től 1938-ig Esztergom-Vízivárosban volt káplán, majd 1938-tól 1939-ig tanított hittant és filozófiát a Szatmári Irgalmasnővérek leánygimnáziumában. 1941-től 1952-ig lelki igazgató volt a Hittudományi Főiskolán, ahol 1939-től bölcséletet és dogmatikát is tanított. 1952-ben kommunista nyomásra elhelyezték a szemináriumból. 1952-től 1969-ig Epölön, 1969-1975-ig Dunaszigeten, 1975-1983-ig pedig Lipóton volt lelkész. Minden szabad percét az olvasásnak és a tanulásnak szentelte, megismert emberi sorsokat, nagy életpasztyát szerzett. 1983-ban visszatérhetett Esztergomba, ahol a Főszékesegyházi Könyvtár igazgatójaként működött. Ezt követően nyugdíjas könyvtárigazgató; 2003. december 4-én bekövetkezett haláláig ő volt az Esztergomi Főegyházmegye legidősebb papja.

Az Isten *Erdős Mátyás* atyának 95 esztendőt adott a földi életből. *“Szép a világ, csak az emberek lennének jobbak. A sötétben a kis mécs is sokat jelenthet”* - írta egyik levelében. Ő sokaknak jelentett világosságot, a krisztusi élet világosságát. *“Ő hosszú távra dolgozott”*. Az a sok lelki befektetés, alapos tudás, amelyet papi nemzedékeknek, majd az Esztergomi Papnevelő Intézetből 1952-ben állami parancsra történt elhelyeztetése után kicsiny falvak híveinek adott át, a mai napig bőséges termést hoz. A *“rég jó spirituális”* - ahogyan egyik volt növendéke, Bölcsvölgyi Zoltán atya sokszor emlegette őt - teljesen *“ortodox”*, azaz igazhitű, tiszta fogalmi gondolkodású tanár és lelki-vezető volt. Szűz Mária iránti tisztelete példamutató - több mint 50 esztendőn keresztül foglalkozott a Mária-jelenésekkel, hitelességük megállapításával, azok

¹ Mária Kora 2008/4 19.

szakirodalmát magas fokon ismerte. A Máriás Papi Mozgalom magyarországi felelőse volt.

Többször idézte Verseyhy Ferenc, “Az igaz bölcs” című versét:

*Nézd a búzakaralást, büszkén emelődik az égnek, míg üres;
És ha megért, földre konyítja fejét.
Kérkedik éretlen kincsével az iskolagyermek,
míg a teljes eszű bölcs megalázza magát.*

A Szemináriumról való eltávolítást neki sem volt könnyű átélni, de amint vallotta, a “Melius sum esse, qua non esse” - “jobb lenni, mint nem lenni” filozófiája segített.

Egyik szentbeszédében így tanított: “Az Úr Jézus előre kiadta a nagy érettségi tételeket: az örök élet érettségijén kérdéseket tesz majd fel; azt fogja kérdezni: éhes voltam, ennem adtatok-e, szomjas voltam, innom adtatok-e, ruhátlan voltam, felruháztatok-e, beteg voltam, meglátogattatok-e, börtönben voltam, felkerestetek-e. S akkor azt fogja mondani: amit egynek tettetek a legkisebbeknek, nekem tettétek.” Az ő nagy “érettségijén” pedig biztosan meghallotta Isten jóságos, hívó szavát: menj be Urad örömébe! Lelki örökségének megőrzése és továbbadása legfőképpen azoknak a feladata, akikben az ő magvetése, őszinte hite, személyes példája nyomán alakult ki és szilárdult meg a *hiteles* Istenkép.

Matyi bácsival (ahogyan mindenki nevezte őt) 1985 nyarán, az esztergomi papszentelési mise előtt ismerkedtem meg személyesen. Bölcsvölgyi Zoltán atya, volt tanítványa sokszor beszélt nekem róla. Matyi bácsival való első találkozásomkor a Prímási Palota kápolnájába mentünk rövid imádságra és azt követően – nagy korkülönbségünk ellenére - 18 esztendeig (haláláig) tartó barátság szövődött közöttünk. Évente többször találkoztunk, és sokmindenről, köztük spekulatív teológiai kérdésekről is beszélgettünk. Ezeknek a beszélgetéseknek egy része azóta megörökítésre került, Matyi bácsira való emlékezőként. Ő egy elmúlt, de nem könnyű történelmi korszak hiteles tanúja volt. Nagy szeretettel és nyitott szívvel fogadott mindenkit. Utolsó beszélgetésünkön elhangzott utolsó mondata ez volt: „Amikor jössz hozzám, az nekem mindig egy ünnep!”

Epölön (a leghosszabb működési helyén) tartott aranymiséjéből való az alábbi részlet: „50 évvel ezelőtt Rómában, Szent Szaniszló sírja fölött mondtam első misémet. A misén négyen voltunk jelen: én magam természetesen, egy tanárom, aki azóta már meghalt és két kispap. Az aranymisémet megint Rómában mondtam, elzarándokoltam Szent Szaniszló sírjához. A misén megint csak

négyen voltunk: volt növendékem volt a kézvezetőm, és még két rokon volt jelen. És ezzel azt hittem, hogy az aranymiséés jubileumnak vége van. Papi életem több mint egyharmadát itt töltöttem Epölön. A kezdet nehéz volt: nem a hívek miatt, akiket szerettem, hanem a körülmények miatt. Akik visszaemlékeznek, tudják, mit jelentett az, hogy ötvenes évek. **Minden nehézség elmúlik, ha kitartok a Jóisten mellett. A keresztény ember, aki megtanulta a keresztből a keresztviselést, mindent át tud vészelní a lelke javára.** Az aranymise a ti misétek is. Azt imádkozom, hogy áldozatunk kedves legyen. A tiétek is. A szentmise az egész Egyházé.”

A negyvenes évek végén különösen nehéz sors várt a katolikus Egyházra, a hívő emberekre. Mindszenty József letartóztatását Matyi bácsi Esztergomban élte át. Budapesten, 1991-ben, a Szent Gellért Templom Mindszenty szobrának megszentelési ünnepségén – még a legnehezebb helyzetekben sem mellőzött humorával – az akkori időkre így emlékezett: „Január 7-én újra megjelentek az ÁVH-sok Esztergomban. Felszólították Brückner Józsefet, hogy adja elő az elrejtett dolgokat. Brückner - a titoktartáshoz híven - azt mondta: ő ilyenekről nem tud. Erre azt felelték: maga egy barna táskában ezeket az iratokat kapta elrejtésre. Erre a rektor előadta. Majd Vajdához mentek, aki hasonlóképpen válaszolt. Neki is felolvasták a levéltáros vallomását. Erre Vajda hívatta a kispapot, akire az iratok elrejtését bízta és kérte, hozza elő az elrejtett dolgokat. A kispap egy dobogó aljából elő is kotorászott egy csomag iratot. Mire az ávós: ott még valaminek kell lennie. A kispap azt is megtalálta. Ezután az ÁVH-sok zsákmányukkal lementek a primási palotába Erdőshöz; azt hitték, ott lakom. Vajda éppen nálam volt és beszámolt a vele történetekről, amikor dühösen bejöttek a szobámba. Vajdát egy elutasító gesztussal kitessékelték. Nekem felmutatták az elfogatási parancsot: ha nem vallok, elvisznek. Elővettek egy listát és felolvasták, milyen címekre kaptam szétküldendő leveleket. Elsoroltam, ők kipipálták papírjukon. Az utolsó címmel akadtak meg. Erre megint letartóztatással fenyegetőztek. Mondom nekik, hiába fenyegetőznek, én mást nem tudok mondani, én ilyen címet nem kaptam. Ellenben kaptam egy másik címre. Akkor tisztázódott, hogy a helynöknek és a káptalannak címzett levél ugyanaz. Akkor mondták, majd Mindszenty is úgy fog vallani, mint maga. Azt persze nem mondtam, miért vallok olyan simán. Megnyugodtak. Kérdezték, rágyújthatnak-e egy cigarettára. Mondtam, ha udvari a cigaretta, akkor nem. Hogyhogy, ők nem urak! Mondom, ha olyan bűdös, hogy csak udvaron lehet elszívni. Ne vicceljek velük, mondták, ők már kora hajnaltól fent vannak és dolgoznak, nincs kedvük tréfálkozni. Erre én: akkor maguk mégis csak előkelőbbek nálam, én csak hatkor keltem fel. Később hallottam, hogy voltak a címzetteknel és összeszedték a leveleket; csak a váci püspök nem adhatta oda, mert már elégette. Engem még kétszer rendelték be a Gyorskocsi utcába kihallgatásra és házkutatást is tartottak nálam. De semmit sem tudtak belőlem

kihozni és nem is találtak semmit. Így elkerültem a megtiszteltetést, hogy ingyen, állami költségen üd-üljek.”

Senkinek nincs nagyobb szeretete annál, mint aki életét adja felebarátaiért. Matyi bácsi papi életét, imádságait, széleskörű tudását mindig mások testi-lelki javának gyarapítására fordította. Egyik legnagyobb lelki felajánlásáról, a „hősi tett”-ről (ahogyan ezt a teológiában nevezik) a következőt mondotta: „Az actus heroicust még kispap koromban tettem meg. Ez azt jelentette, hogy minden jócselekedetem *engesztelő* részét a tisztítóútzben szenvedőkért ajánlottam fel. Az *érdemi* részét nem tudom felajánlani, abból csak saját magamnak jut, mivel azt én tettem, az mind nekem jár. Az engesztelő részét és a halálom után értem mondatott összes szentmisét, imádságot felajánlottam a tisztítóútzben szenvedőkért. Majd a mennyből felhúznak – sok-sok tanítványom van! Azok között vannak minden szakmából valók. Azok imádkoznak értem, azok az én Szent Antaljaim - nem felejtenek el, hálásak. **Ha valaki irgalmas, az Isten még inkább az lesz vele.**”

„Non moriar, sed vivam - Nem halok meg, hanem élek (Zsolt 117,17.)” – szokta volt ismételtetni Matyi bácsi a zsoltár szavait. Sík Sándor verssorain keresztül bízunk az örök dicső életben való találkozás isteni ígéretében!

*“Én egy órával előre mentem és várlak a lakóhely ajtajában,
mely örökre egyesít velem.
Boldog, ki csendességben várja az Isten idejét.
Viszontlátásra! Amen.”*

Irodalom

Krajsovszky Gábor: *Erdős Mátyás atya elmélkedései, beszédei, előadásai.*

Budapest, 2006. ISBN 978-963-06-1931-8 <http://www.ppek.hu/k528.htm>

Keresztény Élet, 2004. január 11.

Új Magyarország, 1996. augusztus 24.